

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ח:י] (ג) נגעים פ"ג מ"ד ופי' מ"א, (ג) [מוקפסת נגעים פ"ג ר"ב], (ד) [ז"ל ונקט], (ה) נגעים פ"ג מ"א מ"ג, (ו) פסחים ע"ה, (ז) מוקפסת נגעים פ"ג [ר"ב], (ח) [נפטר ש"ש], (ט) ז"ל מ"ג גרים, (י) [שין לע"ב], (יא) [ז"ל דפליט], (ב) [נפטר מוס' ע"ז ע: ד"ה אמר],

מוסף רש"י

חידודה קודם לליבונו. קודם שחיטה הסימן נלינון הוא נחמך נחמך (לקמן יז:). ברמץ. אפר רומח (פסחים ע"ה). בגפסת. מין סד הוא (ע"ה).

רבינו גרשום

שניה עכשיו כואב לו ביותר והוא מרצה כדם עולה כי אזיל לדבר מצוה. לא בצע על פרוסה כלומר לא היה נהנה: לא עב סכין ששפר באור יד שהיה אדום. חידודה קודם לליבונו כלומר מחמת חידוד נשחטה לא מחמת האור שזו ליבון: מטמאין בשבוע אחד כלומר דבשיניה כחיוי והסגירו שבוע ימים שנאמר בשני סימנים בשער לבן ובפסיון כלומר דבשיניה כתיב אם פשה תפשה והנה נהפך שער לבן בבהרת אלא למה חלקום זה מזה כלומר עכשיו ששיניהן יש דין אחד לומר שאין מצטרפין זה עם זה שאם היה חצי גריס שחין וחצי גריס (בהרת) אין מצטרפין: לקח בעץ או באבן כלומר שחם אותו עץ או אבן במקום שחיתוכין אותו: בגפת פסולת דריתים. לאייחויי אבר מעיקרי כלומ' כשחיתוכין אבר מעיקרם הוא ביותר והוא שחין. ואי זהו מכוה [בתוך] ברמץ באר כי עם נחלים דקים בסד רותח כשעושיין הסיד חם הוא כמה ימים לאחר עשייתו. בגפסית רותח פסולת הברזל שהנחת משליך מכירתו וכל דבר הבא מחמת האור כגון אלו וז מכוה. ותניא אם שחין קודם למכוה כלומר שאם היה שחין עליו והיה מוסגר ב' ימים או ג' ואח"כ בא על השחין מכוה ביטל מכוה את השחין ומתחיל ימי הסגור והכא ה"כ דמי כגון דהיה חצי גריס וכי' כלומר מאי חבטא קדים כלומר המכה והיינו שחין ואתי הבלא ומבטלי הבלא והוא ליה שחין ומכוה ולא מצטרף או דילמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטלי הבלא והוא ליה חבטא ושחין ומצטרפין: תיש דאמר זורא ליבן סכין קדים וכי' האב דחבטא קדים ואתי הבלא ומבטל

ליבן. צאור. בלשון חכמים נקרא ליבון ובלשון הלועזים קורין באלדמותי: **שחיטתו כשרה**. ולא אמר שריפה היא זו ולא שחיטה: **חידודה קודם לליבונו**. מקדים וממחר לחתוך קודם שמוכה הבהמה מן האור: **והאילא לדיון**. דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שמשחט רוב הסימנים היא שורפת את שחיטה שהרי וטט נקובתו במשהו ליטרף ושריפה כנגד הוא: **מירווח רווח**. מתרחב החתך מזלי הסכין מכאן ומכאן ואין נוגע אלהסימן אלא חידודו של סכין: **והכא נז**. זאת האדם מכה בכח: **משום שחין נדון**. לענין נגעים כדמפרש לקמן. שחין כל ע"י חוס שמחמתו מחמת כח ההכאה ומכוה בזה מחמת האור והכא דליכא תרוייהו בזה מינייהו דיינין ליה: **למה נפקא מינה**. בלחיה דבר חלוק דין מכוה משחין דמיצעי לך: **מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון**.

שאין צהן הסגר שני כמו שכתוב (ויקרא יג) בשאת ובספסת צ' הסגרות שאם עמד צעיניו ולא פשה שזוע ראשון מקגיר אותו בשני שמה יפשה ויחליטנו אצל בשחין ומכוה לא נאמר אלא הסגר אחד ואם עמד צעיניו בשבוע ראשון שז אץ מסגירו לעמא אלא פוטרו והולך: **בשני סימניו**. הכן דמפרש: **שער לבן ופסיון**. אם פשה ולא כנתק ססימן טומאתו בשער נאזב: **ולמה חלקן הכתוב**. בשתי פרשיות ופירש משפט כל אחת בזה ולא יצרפס יחד שהרי משפטן שזה והיה לו לכמוז כי יהיה צו צעורו שחין או מכוה: **שאין מצטרפין זה עם זה**. לשיעור נגע כגריס חלי פול שאם עלה צו חלי גריס מחמת חוס מכה שלא ע"י האור וחלי גריס אלה ע"י כויית האור אין מצטרפין א: **שחין**. לשון חמימות כמו (ויקרא יד גג): שנה שחונה וכדמתרגס יונתן חמומי ראיתי אור שחיית (ישעיה מד): **לקח בלצן**. הכהו יזכנה בלצן אפילו בלא חצורה לכל מכה מחמתם הצער מיד ע"י ההכאה: **בגפת**. שהטמין ידו בפסולת של זימים והוא חם מאד מאליו ונכוה: **אבר מעיקרו**. ממקום שעוקרים העופרת והוא חם: **גחלם**. פחם שלא כזה: **רמץ**. אפר חם וכך שמו בלשון ערבי: **גפסית**. מין סיד ושורפין אותו כמין סיד: **ומניא שחין ומכוה כו'**. כולהי הנך מתנייתא מצטרכי הכא לפירוש מאי תימצעי לן דהא צעיא דלעיל הכי איציעא לן ליבן שפוד והכא צו איזה הצל קודם לבא הצל המכה או הצל האור ונפקא מינה לכדנתיא דהולכין אחר האחרון דמניא שחין ומכוה במקום אחד בלחיתו מקום שלקה בראשון לקח בשני בלחיתו גריס עצמו: **ביטל אחרון אם הראשון**. ונפקא מינה לענין צירוף שאם היה צו חלי גריס שחין ולקה צאור בלחיתו חלי גריס נהפך אותו [א] גריס ונעשה מכוה ואם חזר ולקה לאחר זמן אצל מכוה זו שלא ע"י האור ונולד צו חלי גריס שחין אחר ונעשה שלם אין מצטרף עם הראשון וטהור והשתא אהני ליה ביטול שאליו לא ביטל חלי גריס הראשון היה זה מצטרף עמו: **והכא ה"ד**. לענין צעיא דלעיל ויהי מתצעי לן: **וליצן שפוד והכא נז**. ובהכאה זו יש תורת שחין ותורת מכוה ואיציעא לן הי קדים וחלי דליתי בתרא ובצליה: **בחבטא קדים**. כח ההכאה קדים להרע לו לאדם והיו שחין ואתי הצל אהאור אחרון ומצטל ליה וה"ל מכוה ולא מצטרף בזהיה חלי גריס קמה דה"ל שחין ומכוה: **חידוד שאין**. דמתוך שהוא חד חלי הצל גריס שז חוק ומחיתו קדם להצלו: **אלמא חבטא קדים**. ואתי הצלל ומצטל ליה: **דבריייה מצרו**. שלא הכהו בכח אלא דקרו ואין כאן חבטא אלא הצל אצל הכהו דליכא חבטא אימא דהא הוה בתרא ומצטל הצלל: **מצרו**. פוייג"ט בלע"ז: **של עצודם כוכבים**.

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים ואסורה בהנאה כדאמרין במסכת נזירין (דף נא:) אבד תאבדון את כל המקומות [דברים יז] בכלים שנשתמשו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: **מקלקל הוא**. ואין זו הנאה שצחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה שצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: **לחפור**. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: **במסופנים**. דהיו מתקן והיו הנאה שאם לא ישחטנה תמות: **באטמי דקיימי לקורבנא**. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דזרין לאדם חשוב וזה שחתכן הפסידן: **ומיפוק ליה**. אף על גב דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דליסורא דנבלות שנצלו בסכין:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ח.

והא איבא צדדין. משמע מכאן שאם בשעת שחיטה ניקב הוושט כנגד מה ששחט טריפה דהכא הוה צעי למיסקר משום דלדין אי לאו משום דמרווח רווח: **במטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון**. כך דינו דבסוף שזוע ראשון מטמא אם פשה או אפי' לא פשה מטמא כי איכא שער לבן וכן בתחלה מטמא בשער לבן אצל בסוף שזוע אם אין שער לבן ולא פשה אע"ג דעמד צעיניו ולא כהה טעור אצל שער נגעים צעי הסגר פעם שנית והלשון קלת קשה דלא הוה ליה למימר מטמאים אלא מטטהירם שאין כן בשאר נגעים דצעו הסגר טו"ל דה"ג קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אצל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טעור: **בחמיו טבריא ובא דבר שרא בא מחמת האור**. אפילו רבי יוסי דחשיב ליה צפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיחלפא אפימחא דגיהנם שמה כאן היה מודה לדיון משום שחין ולא משום מכוה כיון דהאי אור צדי שמים:

בזותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבסוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מחייב לענין שבת גבי שחט בשבת צחוך לעצודת כוכבים משום תיקון כל דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי שאני שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא חשיב מלאכת מחשבת שלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יתר על תקונו אצל לענין נהנה מעצודת כוכבים לא חשיב הנהא כיון שקלקלו יתר על תקונו:

שלבבנה באור. הא דמתן בסוף מסכת ע"ז

(דף עה:) סכין שפה צקרקע והיא טעורה דסגי צנעיה צקרקע עשר פעמים ולא צעי ליבון היינו לחתוך בזה זונן כדאמר התם בגמרא והכא דמוקי לה כשליבנה צאור כדי ליישב אפילו יאה צית השחיטה רומח ותימה דמשמע הכא דצעי ליבון וכן משמע נמי התם במוקפסת דמסכת ע"ז (פ"ט) דקמתי השפודים והאסכלאות והסכנינים מלבנן צאור

ותימה דצפרק כל שעה (פסחים דף י:) משמע דסגי בהגעלה דקאמר הני סכני דפיסחא היכי עצדינן להו ומסקינן הלכתא אידי ואידי ברותמין ואור"ת דיש לחלק גבי חתך משום דהיתירא בלע דצעינן זה מחלק בסוף מסכת ע"ז (דף עו.) אע"ג דהשתא י צדלעיי הוי איסורא מ"מ בשעת צליעה הוי היתירא אע"ג דרצ אשי גופיה מחלק כן במסכת ע"ז (דף עו.) ובפסחים (דף י:) קאמר רב אשי לדידי חדמי עצדי לי מחמיר על עצמו היה ונראה דהא דמסקין והלכתא אידי ואידי ברותמין הוי מסקנא דמילתא דרצ אשי ועוד אור"ת דהכא ובמוקפסת איירי צסכנין גדולים שזונין צהן צשר והוי תשמישן על ידי האור ולהכי צעי ליבון ודיקא נמי דקא חשיב להו בתוספתא בדי שפודין ואסכלאות אצל סכני דפיסחא מייירי צקטנים והסכנינים ישנים שאנו לוקחים מן העוצדי כוכבים היה אומר הר"י צן ה"ר מאיר שצריכין ליבון מפני שדרך העוצדי כוכבים לתקן צהן נר שדולק צהן חלצ וגם מהפכין צהן צשר על גבי גחלים וחומתין ור"ת היה אומר כיון דאין עיקר תשמישן לכך לא חיישינן דלמא אתרמי ועבד הכי ועוד אפילו אתרמי ואשתמש צו על ידי האור סגי בהגעלה דכל מה שסופו לפלוט על ידי רותמין פולט בהגעלה ראשונה ואין זה דיוק דלילמא כיון שנשתמש צו על ידי האור אין יוצא מידי דופיו לעולם בהגעלה בלא ליבון ופולט ממיד בלא הגעלותיו מידי דהוה אכלי חרס דלא סגי ליה בהגעלה ולא אמר כל מה שעמיד לפלוט פולט בהגעלה ראשונה אלא אינו יוצא מידי דופיו לעולם:

השוחט

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים והאסורה בהנאה כדאמרין במסכת נזירין (דף נא:) אבד תאבדון את כל המקומות [דברים יז] בכלים שנשתמשו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: **מקלקל הוא**. ואין זו הנאה שצחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה שצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: **לחפור**. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: **במסופנים**. דהיו מתקן והיו הנאה שאם לא ישחטנה תמות: **באטמי דקיימי לקורבנא**. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דזרין לאדם חשוב וזה שחתכן הפסידן: **ומיפוק ליה**. אף על גב דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דליסורא דנבלות שנצלו בסכין:

בחדשה

עין משפט נר מצוה

לח א מ"י פ"א מהלכות שחיטה הלכה ככ סגמ עשין פנ טו"ט"י י"ד סימן ט:

לח ב מ"י פ"ה מהלכות טומאת צרעת הלכה ד:

ג [מ"י שם הלכה ה ו]:
ב ד ה מ"י שם הלכה ה:
ב ד מ"י שם הלכה ו:
ב ד ה ט מ"י שם הלכה ב:

בג י ב מ"י פ"ז מהלכות ע"ז הלכה יט סגמ לאון מה שחט"ט י"ד סימן י ספ"ק ה וסימן קמב ספ"ק י:

צעי רש"י

פוייג"ט. נוקב.

שיטה מקובצת

[א] ואין נוגע בסיןן אלא חידודו של סכין: [ב] והכה בו מכה בכח צ"ל: [ג] אין מצטרפין לדנוו צרעת אלא טעור הוא הסיד: [ד] לקח באבן הכהו האבן בכח אפי' כצ"ל: [ה] נהפך אותו חצי גריס ונעשה: [ו] לענין צעינן דלעיל דחביע לן: [ז] ואתי הבל שבא אחרון ומבטל: [ח] ודקיימי והוא ליה שחין גיב בטי" ג"א והוה מקיימן לשלחן וכו': [ט] דבעו הסגר שנית ר"ל דה"ל קאמר:

רבינו גרשום (המשך)

לחבטא והוה ליה שחין ומכוה ואין מצטרפין לא חידוד שאני ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם אמרינן דחבטא קדים ואתי חבטא ומבטל הכא דחבטא קדים ליה שחין ושחין ועדיין שואל אני שאלתי דלא יכלינן למילף מהכא. תיש ליבן שפוד והכה בו כו' אלמא חבטא דחבטא וילפינן זה מזה התם נמי דבדוריה דהיינו חידוד כלומר בדין הכא דחבטא קדים דנעץ אותו בשפוד ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם לא אמרינן דחבטא קדים אלא הבלא ואתי חבטא ומבטל הבלא והוה ליה שחין ושחין ועדיין לא יכלינן למילף מהכא: סכין של ע"ז מותר לשחוט בה. מפני שמקלקל: ואסור לחתוך בה בשר. מפני שמתקן: פעמים שהשוחט אסור בהשחט. כדאמר דמתקן הוה: באטמי דקיימי לקורבנא כלומר דהוי רוצה ליתנם ואינו רוצה שיתחברו איברים (ואברים) עכשיו כשיחתכם מקלקל הוא: ותיפוק לי משום שמונית דאסורא אסור לשחוט א' בהמה אחרת ולא משום דאסור לחתוך בה בשר דמתקן. לא בכסין חדש כלומר שאינו

[א] נראה דלי' אסור לשחוט בה וגם לתקן בה צער בלאו איסור דמתקן.